
Flora & Fauna Quicksan

Zuidwende 4, Hendrik-Ido-Ambacht

Rapportnummer: 2015-E05
Auteur: Ir E. van Doorn
Opdrachtgever: Inventerra
Contactpersoon: Mevr. M. Penders
Datum uitgave: 14-10-2015

Aanleiding

Op een perceel in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, provincie Zuid-Holland, is de bouw van 3 woningen gepland. In het kader van deze ruimtelijke ontwikkeling is een flora en fauna onderzoek uitgevoerd. Middels deze quickscan (een verkennend onderzoek) is een indruk verkregen van de mogelijkheid dat zich beschermde flora en fauna binnen het projectgebied bevinden. Hieruit moet blijken of soortgericht vervolgonderzoek nodig is. Dit kan mogelijk leiden tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet en het treffen van beschermingsmaatregelen.

Het projectgebied ligt ten zuiden van de dorpskern Hendrik-Ido-Ambacht. De initiatiefnemer is voornemens om drie woningen te laten bouwen. Onderstaand een weergave van het huidige erf vanuit de lucht (figuur 1).

Figuur 1: Het projectgebied is aangegeven met een rood kader

Methodiek

De flora en fauna quickscan bestaat uit een literatuuronderzoek en veldbezoek. Om een indruk te krijgen van potentiële beschermde soorten zijn verspreidingsatlassen en openbare bronnen met natuurgegevens geraadpleegd. Vervolgens is op 2 oktober 2015 het projectgebied bezocht om te onderzoeken of de lokale situatie geschikt is voor de potentiële soorten.

Bij het veldbezoek is het projectgebied lopend doorkruist. Voor soorten, die ten tijde van het veldbezoek niet actief waren, is op basis van het voorkomen en biotoop een inschatting gemaakt over de geschiktheid van de lokale situatie. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna. De (potentiële) functionaliteit van het onderzoeksgebied is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmettelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de

betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecooloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten.

De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplaats. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten van het veldbezoek

Het projectgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt ten zuiden van de dorpskern Hendrik-Ido-Ambacht. Aan de zuidwest kant wordt het terrein begrensd door de doorgaande weg de Ambachtsezoom. Ten noordwesten van het terrein ligt een volkstuinencomplex en een woonhuis. Een groenstrook begrensd het noordoosten van het terrein en op het zuidoosten ligt een weiland naast het projectgebied.

Binnen het projectgebied vormen garageboxen en een grote schuur de enige vorm van bebouwing (figuur 2 en 3). Deze worden momenteel verhuurd aan mensen voor opslag van goederen of het ontplooiën van kleine activiteiten, zoals houtbewerking.

Figuur 3: De grote schuur is ook ingericht met garageboxen

Figuur 2: Overzicht op de garageboxen in het projectgebied vanuit oostelijke richting

Daarnaast is er een paardenbak (figuur 5) aanwezig waarin ten tijde van het veldbezoek twee shedlandpony's liepen. Deze pony's maken ook gebruik van de rest van het projectgebied, dat bestaat uit weide (figuur 4).

Figuur 4: Overzicht over de weide vanuit oostelijke richting

Figuur 5: Overzicht over de paardenbak vanuit oostelijke richting

*Aangetroffen (beschermde) soorten**Vogels*

Het broedseizoen was ten tijde van het veldbezoek alweer voorbij. Tijdens het veldbezoek zijn de volgende algemeen voorkomende soorten waargenomen Ekster *Pica pica*, Koolmees *Parus major* en Houtduif *Columba palumbus*. De koolmees en houtduif kunnen tot broeden komen in de coniferen die de garageboxen flankeren (figuur 6). De ekster zal broeden in de hoge bomen van de groenstrook ten noordoosten van het projectgebied. Vanwege de jaarronde begrazing zijn op de weide geen broedvogels te verwachten.

Figuur 4: bomen naast de schuur en garageboxen zijn ideale nestgelegenheid voor vogels

De boerenzwaluw, *Hirundo rustica* nestelt graag in open schuren. Voor het veldbezoek kon moeilijk ingeschat worden of de schuren open waren. Er zijn geen nesten aangetroffen tijdens het veldbezoek en de schuur was niet open voor vogels om naar binnen te vliegen. Al deze soorten zijn beschermd tijdens de broedtijd.

Voor het veldbezoek kon de aanwezigheid van huiszwaluw, *Delichon urbicum* niet uitgesloten worden. De nestplaatsen van de huiszwaluw zijn jaarrond beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten gevonden van huiszwaluwen.

Zoogdieren

Er is tijdens het veldbezoek een haas, *Lepus europaeus*, waargenomen. De haas staat vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en is vrijgesteld van een ontheffing.

Uit de literatuur was onder andere het voorkomen van de strikt beschermde verschillende soorten vleermuizen (Tabel 3) uit de omgeving bekend. Het voorkomen van deze soorten binnen het projectgebied kon niet worden uitgesloten. Het landschap is wel geschikt voor de beschermde soorten uit Tabel 3.

De verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden van alle vleermuizen in Nederland zijn beschermd. Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen. Een boom of gebouw kan deze functie vervullen. De garageboxen en schuur zijn geen geschikte verblijfplaats voor vleermuizen, omdat de muren enkelwandig zijn. Er is tijdens het veldbezoek gelet op uitwerpselen van vleermuizen rond de garageboxen en schuur. Deze zijn niet waargenomen.

De verrommeling rond en achter de garageboxen is een zeer geschikt habitat voor de Egel *Erinaceus europaeus*. Deze soort staat vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en is vrijgesteld van een ontheffing.

Planten

De bomenrij die de garageboxen flankiert bestaat uit een esdoornsoort *Acer*, hazelaar *Corylus avellana*, conifeersoort *Coniferae* en blauwspar *Picea pungens*.

De volgende planten zijn gedetermineerd in de weide en paardenbak: Jacobskruiskruid *Jacobaea vulgaris*, brunel *Prunella vulgaris*, polei *Mentha pulegium*, kruipende boterbloem *Ranunculus repens*, veldzuring *Rumex acetosa*, duizendblad *Achillea millefolium*, akkerdistel *Cirsium arvense*, speerdistel *Cirsium vulgare*, harig knopkruid *Galinsoga quadriradiata*, heelblaadjes *Pulicaria dysenterica*, vlasbekje *Linaria vulgaris*, blauw glidkruid *Scutellaria galericulata*, grote brandnetel *Urtica dioica*, grote wederik *Lysimachia vulgaris*, grote ereprijs *Veronica persica*, en verschillende grassoorten. De aanwezigheid van deze planten wijzen op een voedselrijke toestand van de bodem.

In het projectgebied zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen. Op basis van het biotoop worden die ook niet verwacht aanwezig te zijn.

Conclusies

In het kader van bouwproject in Hendrik-Ido-Ambacht (gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, provincie Zuid-Holland) is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer is van plan om op de plaats van de huidige weide, garageboxen en schuur drie vrijstaande woningen te realiseren.

Geconcludeerd kan worden dat voor de ontwikkeling van het perceel voor woningbouw geen bezwaren zijn vanuit de Flora & Fauna wet. Er zijn geen beschermde planten en dieren aangetroffen op het perceel of de aanwezigheid kon worden aangetoond. Notitie moet gemaakt worden van de mogelijke aanwezigheid van nesten in de coniferen en bomen. Alle nestplaatsen hebben in het broedseizoen een beschermde status.

Literatuur

8

Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. en van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa. 2e druk. KNNV Uitgeverij/Zoogdiervereniging VZZ, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Van der Meijden, R. 2005. Heukels' Flora van Nederland. 23e druk. Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Flora en fauna quickscan Zuidwende Hendrik-Ido-Ambacht

Status uitgave Definitief

Rapport nr. 2015-E05

Auteur Evelien van Doorn

Datum uitgave 14 oktober 2015

Foto's Evelien van Doorn

Kaartmateriaal GoogleEarth

Opdrachtgever Inventerra

Contactpersoon Mevr. M. Penders

© Nature4All ecologisch advies

Ring 3

3212 LR Simonshaven